

Nr 390

Av herr Björkman m. fl., om statsbidrag till estniska folkskolor,
Hillelskolan m. m.

(Lika lydande med motion nr 315 i Första kammaren)

I vårt land finns två välorganiserade folkminoriteter, som visat förmåga att själva lösa åtskilliga samhällsuppgifter, nämligen ester och judar, de förstnämnda omkring 19 000 och de sistnämnda omkring 14 000 till antalet. Det övervägande flertalet av dessa är svenska medborgare.

Grundskolans genomförande har tillförsäkrat alla landets barn en skolgång, som möjliggör undervisning i, förutom obligatoriska, även fritt valda läroämnen. Denna tillvalsmöjlighet kan numera utnyttjas av majoriteten av landets skolbarn. Så är dock inte fallet med barnen från estniska, judiska och andra minoriteters hem. I de allmänna skolorna kan skolämnena såsom estniska och hebreiska språken eller kunskap om dessa folks historia och bakgrund i praktiken inte tillväljas fast de formella förutsättningarna härför finns. För att råda bot på denna brist har de judiska och estniska målsmännen själva löst sina skolproblem med minimalt stöd från stat och kommun.

I Stockholm finns en judisk och en estnisk sexårig skola, vilka båda arbetar enligt grundskolestadgan och i huvudsak följer svenska läroplaner. Båda skolorna står under skolöverstyrelsens överinseende.

Estniska folkskolan i Stockholm drivs i stiftelseform, och stiftelsen svarar för skolans ekonomi. Den uppbär sedan år 1954 statsbidrag samt erhåller visst stöd även från Stockholms stad. Även i Göteborg driver en estnisk stiftelse en liknande skola.

Den judiska Hillelskolan drivs under huvudmannaskap av föreningen Chinuch, vilken förening även driver en judisk lekskola i Stockholm och dessutom har huvudansvaret för Stockholms Judiska Center, dit större delen av den judiska befolkningens förenings- och kulturella verksamhet är förlagd. Föreningen har till målsättning att bibringa den judiska ungdomen kunskaper om det judiska kulturarvet i former som är anpassade till svensk-judiska undervisnings- och uppfostringstraditioner.

Ingen av dessa skolor har emellertid sin ekonomi tryggad genom allmänna bidrag. Skolornas finanser är ansträngda, inte minst på grund av att de allmänna anslagen inte ens täcker lärarlönerna. Målsmännen måste därför erlægga terminsavgifter samt — därest de är bosatta i kommuner utanför de nämnda storstäderna — även bestrida elevernas resekostnader.

Den undervisningsmateriel, som erfordras för undervisning i de särskilda tillvalsämnena, kan ej heller tillhandahållas kostnadsfritt utan måste köpas av målsmännen. Vi föreslår därför att anslaget för budgetåret 1968/1969 höjes med 137 000 kr., varav 80 000 avser förhöjt bidrag till estniska folk-skolor och 57 000 till Hillelskolan i Stockholm.

Estniska folkhögskolan är en institution som sedan 1958 varje sommar anordnar en treveckorskurs för aktiv estnisk ungdom med syfte att dels ge denna en grundlig insyn i den svenska demokratins uppbyggnad och funktion och dels förmedla kunskap och information i speciella estniska ämnen (estniska språket, historia, geografi, litteraturhistoria, samhälls-kunskap, kulturhistoria, konst, musik, sång, folkdans). Kursen omfattar föreläsningar, seminarieövningar och diskussioner. Den är öppen för alla sökande mellan 17 och 35 år. Hittills har deltagaråldern varierat mellan 17 och 25 år. Eleverna utgöres av såväl eljest arbetande som studerande ungdom. Som lärare och föreläsare har anlåtats yngre estniska akademiker och andra kompetenta krafter. Ingen lärare har härvid hittills erhållit någon ersättning för arbetsinsats eller för resekostnader. Mindre be-medlade deltagare har erhållit blygsamma stipendier. Sälunda har Esternas representation i Sverige årligen lämnat tre à fem stipendier, och under senare år har några estniska (äldre studentorganisationer ställt ett à två stipendier till förfogande. I samband med kurserna har studiemateriel i form av kompendier, ljusbilder och filmer utarbetats, dock ännu ej i den om-fattning som vore behövt. Som komplement till sommarkurserna har anordnats vinterkurser i Stockholm i studiecirkelform, som hittills främst bevistats av studerande ungdom. I andra större städer har i regel anord-nats föredragsaftnar och diskussionskvällar. En stor del av deltagarna i folkhögskolekurserna har sedan med ökat intresse och förståelse för sam-hällsarbetet tagit del i såväl estniskt som svenskt föreningsliv, där de även mottagit olika förtroendeuppdrag. Bland esterna i Sverige betraktas allmänt de estniska folkhögskolekurserna, vilka byggts upp med mycket knappa medel och stor offervilja, såsom det hittills främsta resultatet av ung-domsarbetet bland esterna.

Organisatoriskt och administrativt uppbärs Estniska folkhögskolan av Esternas representation i Sverige, som genom sina underorgan fullgör även andra samhällsuppgifter rörande den estniska ungdomens uppfostran och utbildning. Representationen har tillkommit genom allmänna val inom den estniska folkminoriteten i Sverige och har således stadig förank-ring hos den estniska befolkningsgruppen. Under sin över tioåriga verk-samhet har representationen icke erhållit något samhällsstöd. Represen-tationens utgifter har bestridits av esterna själva med frivilliga bidrag och genom frivilligt arbete även på undervisnings- och ungdomsverksam-hetens område.

Utöver att föreningen Chinuch, som grundades år 1955, driver de undervisningsanstalter, för vilka ovan redogjorts, stöder den genom stiftelsen Judaica Stockholms Judiska Center, som uppbär ett visst, men icke tillräckligt kommunalt bidrag. De institutioner som föreningen Chinuch står för gör det möjligt för den judiska folkminoriteten i Sverige att fortleva och bibehålla den kulturella egenart som nu är väl inarbetad i landets kulturliv. Utan ett ökat samhällsstöd, som garanterar dessa institutioners fortbestånd, ter sig framtidsutsikterna mörka. När ändå samhällsstöd utgår bör det vara så avpassat, att de stödda institutionernas ekonomiska grundval tryggas. Omsorgen om den uppväxande generationen och ansvaret för familjens samhörighet har varit ledmotiv för såväl Esternas representation i Sverige som för föreningen Chinuch i deras arbete på här ifrågasvarande områden. Eftersom dessa syften är av allmänt samhällsgagnande slag bör det enligt vår mening ligga i vårt lands intresse att bistå de nämnda organisationerna i deras strävanden.

Under återopande av vad vi ovan anfört hemställer vi,

att riksdagen måtte

1) under punkt D 10, statsverkspropositionen bil. 10, för budgetåret 1968/1969 anvisa ett bidrag till

a) Estniska folkskolor av 400 000 kr.,

b) Hillelskolan i Stockholm av 312 000 kr.;

2) under punkt B 71, statsverkspropositionen bil. 10, för budgetåret 1968/1969 anvisa

dels ett bidrag av 45 000 kr. till Esternas representation i Sverige för bestridande av kostnader för Estniska folkhögskolan,

dels ock ett bidrag av 45 000 kr. till föreningen Chinuch för bestridande av kostnaderna för Stockholms Judiska Centers verksamhet.

Stockholm den 25 januari 1968

Folke Björkman (h) Blenda Ljungberg (h) Alf Wennerfors (h)
